

SVERIGE OCH EUROPA

NÄRINGSLIVETS ledande män i vårt land har enstämigt förklarat, att det skulle ha på längre sikt ödesdigra konsekvenser för Sveriges ekonomiska utveckling om vi stannade utanför EEC. Det är ett ofrånkomligt faktum att vi lever på vår export. I första hand våra stora exportindustrier: verkstadsindustrin och träindustrin har möjliggjort den välståndsökning och allmänna standardhöjning, som i ständigt stigande grad satt sin prägel på vårt samhälle under detta århundrade och speciellt under efterkrigstiden. Mer än $\frac{2}{3}$ av vår export går f. n. till länder, som tillhör resp. väntas bli medlemmar av EEC. Om inte också Sverige inträder som fullvärdig medlem i EEC innebär det att vår exportindustri efterhand kommer att på sina hittills viktigaste marknader möta tullmurar, som det skulle vara ekonomiskt förödande att i längden söka forcera. Resultatet kan inte bli mer än ett: stagnerande välståndsutveckling, sjunkande levnadsstandard, arbetslöshet.

Trots detta har den socialdemokratiska regeringen i vårt land, stödd av fackföreningsrörelsen och centerpartiet, dekreterat att det är

uteslutet att Sverige skulle söka fullt medlemskap i EEC; på sin höjd kan det bli tal om associering. Som motivering har angivits att medlemskap på det s. k. Romavtalets grund skulle vara oförenligt med den hävdvunna svenska neutralitetspolitiken. Däremot skulle en associering inte möta några politiska hinder. Detta är mer än diskutabelt. Vad en associering för vårt vidkommande skulle betyda, är allt annat än klart. Det vore emellertid en oförlätlig naivitet att föreställa sig att den skulle innebära bara fördelar och inga nackdelar. Såvitt man på detta stadium kan döma skulle en associering medföra att vi skulle få sämre ekonomiska villkor och avhända oss varje medinflytande på Europamarknaden utan att vinna något bättre politiskt utgångsläge. Danmark och Norge skulle exempelvis under förutsättning att de blev fullvärdiga medlemmar av EEC ha mer att säga till om beträffande *vår* handel med våra bästa kunder än vi själva. Samtidigt skulle vi genom vår ekonomiska anknytning till EEC antingen vi ville eller inte av intresserade iakttagare i öster komma att räknas till det västeuropeiska bloc-

ket. Ny Dag har karakteristiskt nog redan förklarat att även en associering är oförenlig med svensk neutralitet.

Det är den ena sidan av saken. Den andra är att det ingalunda övertygande visats att ett medlemskap i EEC på Romavtalets grund skulle strida mot den svenska utrikespolitikens huvudlinje. Tvärtom — den ende expert, som verkställt en inträngande och noggrann analys av denna frågeställning, nämligen byråchefen på UD:s politiska avdelning Bo Siegbahn, tillika socialdemokratisk senator i första kammaren, har kommit till rakt motsatt resultat. Enligt hans i detalj motiverade uppfattning finns det ingenting i Romavtalet som i och för sig skulle omöjliggöra medlemskap för ett alliansfritt Sverige. Det bästa och förmodligen enda sättet att vinna full klarhet på denna punkt skulle emellertid ha varit att ansöka om medlemskap i EEC. Hade det under förhandlingarna om medlemskap visat sig att EEC ställt villkor, som varit oförenliga med den svenska utrikespolitikens av alla demokratiska partier godkända målsättning, hade ju ingenting varit enklare än att dra sig tillbaka. En ansökan om medlemskap skulle ha klarlagt läget utan att inskränka vår handlingsfrihet.

Inte ens så långt som till att förhandlingsvägen undersöka förutsättningarna för ett svenskt medlemskap i EEC har alltså regeringen gittat sträcka sig. Det är samma

regering, som efter att i årtal ha nonchalerat resp. vanskött de europeiska marknadsproblemen — man erinrar sig hr Langes beryktade replik i riksdagen om att han hade viktigare saker att syssla med än att studera Romavtalet! — äntligen tog initiativet till EFTA med det uttryckliga syftet att därigenom ernå en broslagning till EEC. Det är samma regering vars statsminister deklarerade Sveriges glädje över Englands initiativ till förhandlingar med EEC om medlemskap och vars språkrör i pressen uttalade att Sverige i positiv anda borde pröva möjligheterna för ett inträde i EEC.

Nu, sedan hrr Undén och Sträng deklarerat sig mot medlemskap, följda av hrr Hedlund och Geijer, är det inte längre tal om någon positiv anda, ja man vägrar t. o. m. att pröva möjligheterna. Statsministern fastslår rätt och slätt att enligt regeringens uppfattning svenskt medlemskap i EEC inte är förenligt med vår hävdvunna neutralitet. Redan en ansökan om medlemskap skulle kunna ge »omvärlden» anledning att hysa misstro mot uppriktigheten i vår neutralitetsvilja. Det är regeringens åsikt — och därför förhåller det sig så. Ett sådant resonemang kan inte betyda någonting annat än att det under hr Undéns inflytande skett en förskjutning av hr Erlanders och övriga regeringsmedlemmars utrikespolitiska ståndpunkt. Den överensstämmer uppenbarligen inte längre med

den mest auktoritativa definition av svensk utrikespolitik, som föreligger, nämligen utrikesutskottets bekanta utlåtande av år 1956, där kommunistiska motioner om garanterad neutralitet för Sverige avvisades.

Detta utlåtande representerar de demokratiska svenska riksdagspartiernas enhälliga uppfattning — alltså inte bara hr Undéns eller hr Erlanders personliga tolkning av den svenska utrikespolitikens målsättning. I utlåtandet sägs, det kan inte nog många gånger upprepas, att vår självvalda politik innebär »att icke genom anslutning till något av stormaktsblocken förminska möjligheten för vårt land att inte indras i en ev. stormaktskonflikt». Utrikesutskottet talar icke om neutralitet — nämner överhuvud taget inte detta ord i sin definition av svensk utrikespolitik — utan varnar i stället uttryckligen för en permanent bindning av vår politik i en oförutsebar framtid. Ja, utskottet talar inte ens om alliansfrihet i största allmänhet, utan om frihet från stormaktsallianser, vilket är något helt annat. Kort sagt: frihet från stormaktsallianser i nuet och handlingsfrihet i framtiden, med andra ord vad som på högerhåll brukar kallas att segla med lösa skot — det är Sveriges av statsmakterna fastlagda utrikespolitiska linje.

Från denna har nu regeringen avlägsnat sig så långt att det är befogat att tala om en kursändring.

Att, som hr Erlander och Stockholms-Tidningen envisas göra, antyda om »omvärlden» dvs. östblocket skulle ha anledning att misstro uppriktigheten i vår neutralitetspolitik om vi anslöt oss till EEC, det är inte bara att animera utländsk makt till misstro genom att alldeles i onödan förse den med argument, det är också att avhända oss vår utrikespolitiska handlingsfrihet. Om vi skulle låta »omvärldens» förmodade reaktion avgöra vårt utrikespolitiska handlande är vi en gång för alla ute på det slutande plan, som bl. a. Bo Siegbahn så många gånger varnat för. Det skulle betyda att vi efter hand lät bestämmanderätten över vad som är förenligt och inte förenligt med den svenska utrikespolitikens huvudlinje glida över från Stockholm till Moskva.

Och vad skulle i själva verket den neutralitet vara värd, som på detta sätt existerade enbart av Rysslands nåde? Om vi på dess altare offrade det ekonomiska samarbetet med Västeuropa, skulle det — som också från flera håll inom näringslivet påpekats — innebära ett fortskridande ekonomiskt beroende av östblocket. På regeringshåll försöker man värja sig mot detta argument genom att göra gällande att vi skulle vinna kompensation för bortfallet av våra västeuropeiska marknader på de utomeuropeiska marknaderna, i de »nya länderna». Men knappast ens regeringen kan väl gärna föra ett så

naivt resonemang på fullt allvar. Den europeiska gemensamma marknaden betyder inte bara uppkomsten av ett stort konsumtionsområde skyddat av en gemensam tullmur. Det betyder också en samordning och rationalisering av medlemsländernas produktionsresurser, som kommer att innebära en mördande konkurrens för ett isolerat Sverige på de transoceana marknaderna. Vad de nya länderna främst behöver är investeringar, inte bara i form av maskiner utan i form av stora och mycket långfristiga krediter. Är det någon, som verkligen inbillar sig, att vi skulle kunna konkurrera med ett ekonomiskt integrerat Västeuropa på den punkten? Nej, isolering från Europamarknaden kan för Sveriges vidkommande inte medföra annat än i första hand ett ekonomiskt, och som följd därav i andra hand ett politiskt beroende av Östblocket. Slutet skulle bli att vi för neutralitetens skull hade avstått från neutraliteten och hellre än ett samarbete på jämställd fot med de västeuropeiska länderna inom Romavtalets ram hade valt en ställning jämförlig med Finlands.

Man frågar sig hur det är möjligt att den svenska regeringen kunnat förmå den svenska arbetarrörelsen att till priset av sjunkande levnadsstandard och hotande arbetslöshet köpa ett sådant slags neutralitet? Förklaringen kan inte vara någon annan än den att det myckna talet om neutraliteten är

camouflage för ett helt annat komplex av motiv. Den förmenta omsorgen om neutraliteten döljer en oro för den egna inrikespolitiska maktställningen, en olust inför följderna av ekonomiskt samarbete med länder, som inte är insnörda i en statlig tvångsekonomi och en ovilja mot regeringar som helt enkelt inte är socialdemokratiska.

Detta kom efter mycket om och men ganska klart till uttryck i hr Erlanders redan herostratiskt ryktbara tal inför metallarbetarnas kongress. »Vi har här i landet,» förkunnade han belåtet, »kunnat föra en politik, som i vissa avseenden varit vägröjande också internationellt sett och som också flertalet människor i vårt land velat ge sin anslutning. Det är inte att förvåna om vi känner tveksamhet att ansluta oss till internationella avtal, som kan tänkas avsevärt inskränka våra möjligheter att fullfölja denna politik.» Det kan inte vara fråga om socialpolitiken, ty den berörs inte av Romavtalet i så måtto att vi på något sätt skulle behöva nedskära den om Sverige blev medlem i EEC. Det gäller alltså den allmänna ekonomiska politiken. Kort sagt: hellre än att riskera inskränkningar i den politik som bedrivs av socialdemokratiska planhushållare och regleringsekonomer, bör Sverige avstå från närmare ekonomiskt samarbete med västmakterna. Kursen bort från Europa leder till nationell isolering i den socialdemokratiska självtillräcklighetens tec-

ken. Så långt har det alltså gått att det parti, som ständigt brukat föra internationalismens talan, nu övergått till att företräda en sällsam sentida uppenbarelsform av svensk chauvinism.

I och med att regeringen intagit denna ståndpunkt är det självfallet oppositionens plikt att blåsa till strid i Europafrågan och högern, som först av alla partier uppmärksammade denna fråga — redan i 1956 års partiprogram — har all anledning att gå i spetsen. Här har hr Heckscher en stor och ansvarsfull uppgift. Högerens linje måste vara att Sverige omedelbart och utan dröjsmål skall ansöka om fullt medlemskap i EEC. Det råder allmän enighet om att därvid sådana villkor måste utverkas att vår utrikespolitiska handlingsfrihet kan bevaras, men vi har lika litet anledning att i detta sammanhang tveka inför vissa inskränkningar i vår suveränitet som då vi ingick i FN, OEEC eller Efta.

Att Europafrågan skär genom partilinjerna och kan möjliggöra en uppmjukning av sedan länge stelnade partiband bör vara en ytterligare eggelse för högern att ta ledningen när det gäller att kämpa för en positiv lösning av denna fråga, den största vi har haft att ta ställning till efter kriget. Bland ungdomen inom alla demokratiska partier finns ett starkt intresse för europeiskt samarbete: det är ett tidens tecken att såväl Högerens Ungdomsförbund som Liberala

Studentförbundet sagt »ja till Europa». Högern torde i sin helhet stå bakom partiledningens vid partistämman offentliggjorda deklARATION till förmån för ett fritt och enat Europa. Folkpartiet tycks vara övervägande positivt, om än svensk isolationism funnit sitt mest grönköpingsmässiga uttryck i hr Hjörnes Göteborgs-Posten, där det talas om »svenska folkets sedan generationer nedärvda misstro mot den europeiska kontinenten». Både i centerpartiet och socialdemokratin lär finnas betydande opposition mot den negativa linjen och därmed öppnas möjligheter till nya grupperingar i denna centrala fråga.

Men Europafrågan är något annat och mer än en ekonomisk-politisk fråga, den är inte bara en fråga om vårt välstånd utan också om vår värdighet. Bara den som bär svensk sockenpolitikens skygg-lappar kan undgå att se att ute i Europa nu pågår det största och märkligaste experiment i mellanfolkligt samarbete som vår tid bevitnat. Den framtidsdröm, som Europas mest ansvarsmedvetna statsmän genom tiderna drömt, men som man i det längsta inte trodde vara genomförbar — drömmen om Europas enhet — håller nu på att realiseras. Ett mirakel sker framför våra ögon. Vad som ännu för blott två decennier sedan föreföll som en ren utopi: ett nära samarbete mellan kontinentens två dödsfiender, Frankrike och Tysk-

land, har lagt grunden och på denna grund har redan häpnadsväckande resultat kunnat uppnås. När nu även England frångått sin traditionella insulära attityd för att ansluta sig till de västliga kontinentalmakterna har förutsättningarna slutgiltigt tillkommit för en verklig gemenskap av Västeuropas fria stater.

Denna gemenskap innebär att det Europa, som efter andra världskrigets slut tycktes dömt till maktlöshet, sönderfall och undergång har fått en möjlighet att ekonomiskt och därmed också politiskt hävda sin självständighet gentemot jättarna i Öst och Väst. Därmed skulle Europa kunna överleva som något annat än ett geografiskt begrepp och det europeiska kulturarvet kunna bevaras; den europeiska egenart och livsform, som vi

inte längre kan tänka oss att vara utan, skulle vi kunna föra vidare till våra efterkommande. Ju fler av Europas fria stater, som ansluter sig till denna gemenskap, desto större blir dess inflytande, desto större dess motståndskraft mot påverkningar utifrån, desto större dess attraktionskraft på de europeiska länder, som berövats sin självständighet. Det vore en skam om svenska folket ställde sig utanför detta samarbete för bevarande av den civilisation, till vilken vi står i outplånlig tacksamhetsskuld och sökte dra fördel av en europeisk gemenskap utan att bidra till den. Inte bara omtanken om vårt välstånd utan också omtanken om vår värdighet som västerländsk nation kräver en helhjärtad svensk anslutning till de europeiska integrationssträvandena.